

PRIVSquàm ad Serapiorum compositionem veniamus, notandum erit, horum alia esse simplicia, quæ scilicet ex unius simplicis decocto, vel succo fiunt, vt violaceum, rosaceum, è limonibus, è succo acido citrij mali. Alia composita, quæ ex varijs pluribusq; conficiuntur, vt Serapium è quinque radicibus, & alia quædam. Variè autem parantur. Sunt enim qui decocta à simplicibus medicamentis effundunt, & colant, adiectoq; saccharo vel melle quantum satis est coquunt. Alij decoctum manibus vel prælo exprimunt, expressumq; donec clarum efficiatur purificat, postea ad perfectionem coquunt. Alij materias in liquore præscripto macerant, & calidum superfundunt non nimis multum, sed quantum tegendis materijs sufficit. Dein tanquam recentes prælo subiiciunt, & succum exprimunt, atq; vt decet percoquunt, ne recoquendo, & diutius ebulliendo exijs multum exhalet, & quod in illis tenuius est pereat. Ceterum quæ ex succis construuntur Serapia, alia merum accipiunt succum, alij aqua mistum, vt Serapium ex infusione violarum, rosarum, &c. Quædam materia cum melle coquuntur, quod rarius fit. Quibusdam Serapijs materia exactissimè trita, & panniculum lineum raræ texture, vel sericum inclusè dum adhuc feruent imponuntur, itidemq; quoad totus absumatur, relinquuntur, vt fit in Serapijs ex stœchade, ex cichorio, cum rheo barbaro. Rectius autem facerent si materias illas vel dissolutas, vel laxius inclusas medio decoctionis tempore inijcerent, atq; aliquantisper simul feruere sinerent, ita enim illarum vis melius in Serapium transiret. Porro Serapia quo diutius durent, eò ad crassiorum consistentiam coquendi sunt. Sic æstate quoq; quam hyeme spissiores sint necesse est. Non satis cocti vel acescunt, vel situm contrahunt, vel alioqui corrumpuntur atq; putrescunt. Nimum verò cocti, in fundo sacchari candi vocati modo concresecunt.

⁊ SERAPIVM VIOLATVM.

⁊ Simplex.

I.

Bllis acrimoniam frangit, ac thoracis vitijs calidis cõfert. Recipit succi^c violarum recentium, in mortario marmoreo tritarum, lib. tres. Sacchari clarificati, lib. duas. Coquuntur^d despumando ad crassitudinem iustam.

ANNOTATIONES.

*Serapium:
Syrupus.*

*Serapia cur
inuenta.*

*Rosatum.
Zulapium.
Iulebum.*

^a *Serapium.*) Cum Actuarius *σικεραριον* vocamus id, quod hodie Syrupum nominant, medicamentum forma liquidum, ex succis, vel alijs stirpium partibus cum liquore aliquo percoctis & mellitis, vel saccharatis ad saporis gratiam, & custodia diuturnitatem. Serapia enim Arabibus nulla alia de causa inuenta sunt, quam vt vis stirpium alioqui euanida & lubrica, efficax diu seruetur: vtq; huiusmodi remedia è succis cõstructa ad manum sint, quoties vtendi necessitas inciderit, sintq; vtentibus iucundiora. Nicolaus Myrepsus nouo, & alijs inusitato vocabulo, *δυσόστα* nominauit.

^b *Simplex.*) Hoc recentiores quidam Græci *ῥοσαχαις*, & *ῥοσαλάπιον*, & *ῥοσὶν χυλίσμα*: Mauritanii tulapium, Iulepum, vel Iulebum appellant, vt supra etiam monstratum est. Fit autem ex infusione seu materatione duplici violarum recentium, ad Rosati exemplum. Quo in febribus biliosis & acutis morbis, viscerum phlegmonibus, & immodica siti vtimur. Gutturis asperitates lenit, bilisq; acrimoniam retundit. Alterum ex violarum aqua stillatica paratur, vsu quidem crebrius, quia gratius, sed viribus inferius.

^c *Violarum recentium.*) Quia ex aridis, aut parum recentibus succus exprimi non potest. Suntq; ad eam rem tantum purpurea florum foliola, abiectis viridibus cauliculis & calycibus, pediculisq; herbaceis vsurpanda.

^d *Despu-*

d. Despumando.) Sunt qui spumam non auferunt, ne scilicet color pereat. Sed coloris hic ratio nulla haberi debet: quia repositum cum spuma Serapium hoc, citò corrumpitur.

SERAPIVM VIOLATVM COMPOSITVM.

Ioannis Damasceni.

II.

Pleuritidi, tussi à calore natæ prodest: easdemq̄, quas zulapium violatum, facultates obtinet. Nam excretioni promouendæ idoneum est, materia tenuitatē densando, & leuiter incrassando. Tussim siccam sedat humectando, & faucium asperitatem leniendo. Recipit violarum, vnc. duas. Seminis cydonij, & maluæ, añ drach. septem: aliàs vnciam vnam: Zizyphorum, myxorum, añ numero viginti. Cum succi cucurbitæ, lib. sex, coquuntur ad tertiæ partis consumptionem, & adijcitur sacchari, lib. vna, & dimidia, sitq̄ Serapium.

ANNOTATIO.

Præter iam dicta, tertium est Serapium violatum, quod infusionis violarum vocant. Verùm hoc non distat à Zulapio violaceo alterius generis, vt supra, nempe Sectione nona, diximus. Quum itaq̄ tria sunt genera Serapiorum violatorum, decet certè medicos vt nō simpliciter in suis formulis Serapij violati mentionem faciant, sed primi generis violatum simplex, alterius compositum, tertij infusionis violarum nominent. Ita enim fiet, vt pharmacopœa non vnum pro altero in compositiones medicamentarias permisceant.

Serapium infusionis violarum.
Serapiorum violatorum tria genera.
Simplex.
Compositum.
Infusionis violarum.

SERAPIVM ROSATVM SIMPLEX.

III.

In febris calore extinguit: ob id sitim quoq̄ sedat, & ventriculum roborat. In febris autem pestilentibus præstantissimum, quod putredini, venenis, & æris vitio subamara & aromatica sua qualitate resistit. Habet aquæ in qua macerata sunt folia rosarum, lib. quinq̄. Sacchari clarificati, lib. quatuor. Coquuntur lento igne ad Serapij consistentiam.

ANNOTATIONES.

a Simplex.) Hoc trifariam fieri solet. Vno quidem modo, ex succi rosarum libris tribus coctis igni lento, cum sacchari libris duabus. Hoc Zulapium potius, euitandæ confusionis gratia, è succo rosarum vocetur. Estq̄ cæteris, vt diximus, efficacius. Altero modo ex stillicidio rosarum liquore, & simpliciter Zulapium rosatum nominatur, paruorumq̄ est virium. Tertio modo ex infusione, vt hodie loquuntur, rosarum recentium, vel harum penuria aridarum: & Serapium rosatum simplex appellatur. Atq̄ hoc est, quod hic ex sententia Ioannis Damasceni describimus. Est verò hæc differentia à medicis diligenter in suis formulis exprimenda, ne pharmacopœi vnum pro alio vsurpent.

Zulapium è succo rosarum.
Zulapium rosatum.
Serapium rosatum simplex.
Modus infusionis rosarum.
Nicolai improbatum.
Modus infusionis rosarum optimus.
Mucharum.
Serapium rosatum simplex purgatorium.

b Aquæ in quam macerata sunt, &c.) Pharmacopœi hætenus ferè omnes Nicolai Præpositi, macerationis: vel (vt ipsi loquuntur) infusionis modum secuti sunt. Nec alium in suo medicamentario libro præscribit Cordus. Mihi tamen non probatur, quòd in eo neq̄ rosarum, neq̄ aquæ mensura & quantitas exprimat. Præstat igitur Ioannis Damasceni modum amplecti, qui est eiusmodi. Foliorum rosarum recentium libræ sex, horis octo in vase terreo vitrato, stricti oris, & operculato macerentur in libris quindecim aquæ calefactæ, postea colantur. Eidem aquæ iterum calefactæ rosarum recentium tantundem immittitur, & tam diu, vt antea, macerantur, colantur. Id si velis seruare, oleo affuso, & vase eodem bene operculato, dies quadraginta insolato: vocaturq̄ id Mucharum, id est, infusio rosarum. Atq̄ hinc perspicuum euadit, quòd Serapium hoc ex præscripto filij Mesuæ duabus infusionibus fiat, & Rosatum simplex absolutè dicatur. Nicolaus ex multis infusionibus componit Serapium suum rosatum simplex. Sed si frequentius, quinquies maxime, rosæ macerantur, purgatorium serapium rosarum efficitur. Ad purgatorij verò Serapij compositionem accipiendæ sunt Rosæ pallidæ recentes, quas incarnatas aliqui nominant. Nam non solum omnium sunt odoratissimæ, sed & maxime purgantes. Quapropter tum non absolutè simplex, sed cum adiectione Purgatorium nuncupatur. Siquidem si ab vncijs duabus ad vncias quatuor sumatur, bilem purgat. Tres quidem abundè, quatuor verò exquisitè admodum purgant. Simplex autem purgatorium nominatur, ad differentiam alterius Serapij purgatorij compositi, de quo paulo post dicemus. Cæterum,

Z iij ne id

Serapiū purgatorium ex floribus Persici. ne id silentio transeamus, fit etiam Serapium purgatorium ex quatuor, quinque aut sex infusionibus florum recentium persici. Febribus utile, biliosos & tenues humores educens. Hic in locum Serapij de succo Persicorum substitui potest, datur mensura trium vnciarū. Præterea ex iisdem floribus saccharatis, seu cum saccharo contulis, Conferua, vt nominant, purgatoria, præsertim recens. Vis enim ignea & purgatrix ab ijs omnibus facile euaporat & vanescit. Validè tamen purgant Persicæ flores, & fumentes non rarò plurimis incommodis, quod compertum habeo, afficiunt, nempe intestinorum torminibus, crebris tum vomitionibus, tum alui deiectionibus. Quare robustis tantum conueniunt. Porro in penuria recentium rosarum fit etiam à recentioribus serapium ex rosarum aridarum infusionibus, in hunc modum. Recipit rosarum siccarum, vncias quatuor, quæ singulis aquæ colandæ libris iniiciuntur. Id valenter adstringit, & ventriculum roborat, fluxionesq; sistit.

SERAPIVM ROSATVM PURGATORIVM
compositum. Auicennæ.

III.

Flauam bilem purgat. Caput succi rosarum, lib. duas. Mellis optimi, lib. quatuor. Scammonij tosti, vnc. vnam. Coquantur lento igne ad spissitudinem.

SERAPIVM ROSATVM PURGATORIVM
compositum. Nicolai Myrepsici.

V.

Confert ijs qui malo corporis habitu præditi sunt, iocinerosis, lienosis, & malè coloratis. Purgat quoq; ventrè. Accipit, radicis apij, fœniculi, ^bhipposelini, asparagi, & borraginis, añ vnc. duas. ^cSucci apij, intybi latifolij, añ vnciam vnam. Radicis ^dechij, vnc. vnam, & dimidiã. Eupatorij, vnc. vnam. Senæ, cuscutæ, asari, añ vnc. dimidiã. Santali rubei & albi, añ vnc. dimidiã. Rosarum, violarū, iridis, añ vnc. vnam. Florum borraginis, vnc. dimidiã. Adianti, ^escolopendrij, añ Manipulū vnum. Spicæ, ammeos, añ drach. vnam, scrupulum vnum. Seminum quatuor frigidorum, añ vnc. dimidiã. Polypodij, vnc. duas. Seminis apij, anisi, & fœniculi, añ drach. vnam, scrup. vnum. Agarici, drach. duas, scrup. duos. Aquæ quod satis est. Sacchari albisissimi, rhei barbari, turpeti, añ vnc. dimidiã. Coquantur lento igne ad consistentiam Serapij.

ANNOTATIONES.

^a Nicolai Myrepsici.) Inusitatum quidem, vtile tamen in prædictis vitijs. Quare in malo corporis habitu, καχεξία Græci nominant, vtendum esse eo puto. Posset itaq; ob egregias suas vires in vsum reuocari: efficax namq; in tollendis iecoris obstructionibus existit.

Hipposelinū.

^b Hipposelini.) Officinis Petroselinum macedonicum vocatur, vt lib. 1. dictum est.

^c Succi apij.) Nicolaus habet decocti. Nam illi solenne est, vt in Drosatorum, sic enim Serapia vocat, compositionem permisceat decocta. Siue verò succos, siue decocta vsurpes, parum refert.

Buglossum.

^d Echij.) Nicolaus habet, Buglossi. Intelligit autem dubio procul Buglossum recentiorum, quod non est nisi Echium. Veterū enim Buglossum est Borrago, cuius antè meminit.

Scolopendrium.

^e Scolopendrij.) Ceterach officinis dicitur, vt alibi monstrauius.

* Nenupharinus.

SERAPIVM * NYMPHEAE SIMPLEX.

VI.

* Alij libras tres & dimidiã addunt.

* In curatione intemperiei iecoris simplicis & composita.

Billis flauæ feruorem extinguit, ideoq; mirificè ardentibus, alijsq; febribus acutis auxiliatur. Somnum quoq; conciliat. Fit hoc modo. Florum nymphaeæ, lib. duas, vna decoctione in aqua fontana coquantur, dein exprimuntur: expresso adiiciuntur sacchari, s lib. duæ, & coquantur ad Serapij consistentiam.

SERAPIVM NYMPHEAE COMPOSITVM.

* Francisci Pedemontani.

VII.

Idem

Idem quod præcedens potest, estq; eo validius. Habet florum nymphæ, vncias duas. ^a Vngulæ caballinæ aquaticæ, psyllij integri, acetosæ, añ vnc. vnam. Seminum quatuor frigidorum maiorum, añ vnc. dimidiam. Seminum lactuce, endiuicæ, scariolæ, portulacæ, añ drach. duas. Radicum fœniculi, vnciam vnam. Bulliant in aqua hordei sufficienti, & addantur sacchari, lib. vna. Aceti albi, succi granatorum acidorum, añ vnc. duæ. Cocis ad syrupi consistentiam iniiciuntur, santali rubei, spodij, añ drachma vna. Spicæ, drachma dimidia.

ANNOTATIONES.

Duas Serapij nymphæ compositiones attulimus, simplicis & compositi. Simplex vltimatus existit, & magna ex parte ad eum quem diximus modum paratur. Nicolai Myrepsi abbreviator, Præpositum vocant, illud instar violatū ex floribus maceratis in aqua conficiendum esse docet. Parum verò refert, hanc vel aliam sequantur pharmacopœi parandirationem.

Serapium
nymphæ
simplex.

^a Vngulæ caballinæ.) Cordus censet autorem huius compositi Serapij per Vngulam caballinam aquaticam alteram luteam nimirum, intelligere Nymphæam. Sed quum Serapium hoc tussientibus conferat, nihil refert, si etiam in propria significatione vsurpemus Vngulam caballinam, pro Tussilagine: cuius sanè folia viridia illita erysipelatis, & omnibus plegmonibus, Dioscoride & Galeno testibus, profunt, & tusses mirificè iuuât. Atq; hæc rectè quoq; aquatica, quòd in aquis, aut iuxta aquas verius copiosè proueniat, appellatur.

Cordus.
Vngula ca-
ballina aqua-
tica.

SERAPIVM ACIDVM SIMPLEX.

Ioannis Damasceni.

VIII.

Affectibus, ac febribus maxime biliosis auxiliatur: quia bilem tenuitate & caliditate furiosam frangit, retundit, extinguit, adeoq; sitim sedat. Humores quoq; crassos tenuat, incidit, obstructions tollit, vrinas mouet, ac sudores. Putredini resistit, ob id pestilentibus febribus est saluberrimum. Capit aquæ fontanæ, lib. quatuor. Sacchari, lib. quinque. Coquuntur in vase lapideo carbonibus accensis, aut flamma exigua, citra fumum, semper despumando ad dimidias. Dein adijciuntur aceti albi clari, lib. duæ. Si autè valentissimum vis, lib. quatuor. Si viribus mediocre, lib. tres, & percoque in Serapij consistentiam.

ANNOTATIONES.

^a Ioannis Damasceni.) Nec aliter conficit illud Nicolaus Myrepsus Sectione octava, de Drosatis cap. 39. nisi quòd minus de singulis accipit, nempe aquæ lib. tres. Sacchari, lib. quatuor. Aceti, lib. vnam. Coquit autem hæc omnia, ad mellis crassitudinem.

Serapium
acidum sim-
plex Nicolai
In lapideo
vase cur co-
quendum.
Acetum
album.

^b Lapideo.) Aut terreo vitrato. Non ab re autem in tali vase coquit. Nam acetum à vase æneo æruginosum aliquid, & corrodens contrahit.

^c Aceti albi.) Hoc enim tenuius & potentius est alio. Et caueant pharmacopœi ne plus aceti adijciant, quòd ita integrum sit medico, vbi ita expedire videbitur, eius quantitatem augere.

SERAPIVM ACIDVM COMPOSITVM.

Ioannis Damasceni.

IX.

Alias de radicibus, humores crassos, pituitosos, & eradicatu difficiles incidit, terget, extenuat. Obstructions, quæ sunt in iecore, liene, & renibus tollit. Accipit radicem apij, fœniculi, & intybi latifolij, añ vnc. tres. Seminum apij, fœniculi, anisi, añ vnc. vnam. Seminis intybi latifolij, vnc. dimidiam. Coquuntur igne lento hæc omnia in aquæ fontanæ lib. decem ad dimidias. Dein vbi expressum est, addantur sacchari lib. tres, & clarificetur: postea aceti iniicitur quantum libet, prout in Serapio acido simplici est expressum.

SERA.

LEONHARTI FVCHSII
SERAPIVM E DVABVS RADICIBVS.

X.

Idem, quod præcedens, potest. Recipit radicum petroselini, & fœniculi, añ vncias quatuor. Coquuntur in aquæ fontanæ lib. quinçq; ad tertiæ partis consumptionem. Expressum percoquitur cum sacchari lib. duabus, donec ad Serapij crassitudinem redeant.

SERAPIVM E QVINQVE RADICIBVS.

Incerti autoris.

XI.

Ad febres putridas, biliosas, ac pituitosas solutu contumaces confert. Habet radicum apij, fœniculi, petroselini, asparagi, rusci, añ^a vnc. duas. Coquuntur in libris sex aquæ fontis, ad tertiæ partis consumptionem. Expressum percoquitur cum sacchari^b libris tribus, addendo sub finem acetî, vncias octo. Alij radicibus prædictis addunt feminis apij, petroselini, fœniculi, añ vnciam vnam, & in libris decem aquæ coquunt, ad dimidiâs. Expressum percoquunt, cum mellis lib. quatuor, & sub finem adijciunt acetî lib. vnam.

ANNOTATIONES.

Cordus errat. ^a Ana vncias duas.) Cordus contra omnium codicum, quos viderim, fidem, in suo Medicamentario libro habet vncias quatuor.

^b Lib. tres.) Et hic dissentientibus omnibus codicibus, Cordus legit, lib. quatuor. Ita multis in locis Cordi compositionibus non satis fidendum erit, utpote vel typographorum culpa corruptis, vel Cordi studio immutatis.

** Acetostasis citri.*

SERAPIVM *EX ACIDO CITRII SVCCO.

Ioannis Damasceni.

XII.

Aestum & feruorem bilis flauæ, febriumq; ardentium & pestilentialium, præsertim æstatis constitutione pestilente, ac vehementem sitim potenter restinguit. Cor, ventriculum, & alia viscera ab intemperie calida infirma, roborat. Ebrietati resistit, vertiginemq; iuuat. Fit hoc modo. Succu citriorum acidi lib. duodecim, in vase vitrato coquuntur igni prunarum lento, ad tertiæ partis consumptionem. Dein per linteum rarum^a sine expressione colatur, & residere, donec clarescat, permittitur. Clari succi^b lib. septem, percoquuntur ad iustam crassitudinem, cum^c Iulebi clari & purgati^d lib. quinçq;. Aut si æstas est, in sola, donec aquosa eius substantia consumatur.

ANNOTATIONES.

^a Sine expressione.) Nisi enim sine vlla vi aut expressione coletur, vbi refrixerit, Serapium coagulatur. Nam hæc est Serapiorum ferè simplicium ratio, ut succi residentia, aut coctione purgati, cum sacchari certa portione clarificati & percocti in vsum condiantur.

Cordus notatus.

^b Lib. septem.) Cordus hic in medicamentario suo libro, præter omnium codicum fidem habet lib. sex, & tamen hoc Serapium nihilominus ad Mesuæ filium autorem refert. Ut mirari satis non possim, cur ad præscriptum ipsius illud non conficiendum esse docuerit. Sed est hoc ipsum ei familiare, ut ad Mesuæ filium referat compositiones, nec ad illius præscriptum conficiat.

Iulebum clarum & purgatum.

^c Iulebi clari & purgati.) Per hoc ipsum non intelligit, nisi saccharum in aqua competenti pura dissolutum, ac cum albis ouorum clarificatum, & instar Iulebi coctum. Id enim verè est Iulebum clarum & purgatum.

Cordus notatus.

^d Lib. quinçq;. Et hoc loco Cordus à præscripto Ioannis Damasceni, cui tamen acceptu hoc Serapium, ut diximus, refert, discedens, Sacchari lib. tres duntaxat recipit, quu iuxta proportionem ad lib. sex succi, recipiendæ erant sacchari lib. quatuor.

** De limonibus.*

SERAPIVM *EX ACIDO LIMO-

num succo,

XIII.

Prædicto

PRædictio non multo inferius, magis tamen refrigerans & penetrans. Cor & stomachum roborat, & spiritus resolui prohibet, putrefactioni resistit. Capit succi limonum instar citriorum cocti, & per linteum colati, ac clarificati, lib. septem. Sacchari clarificati, lib. quinq;. Percoquantur ad iustam consistentiam.

ANNOTATIONES.

a Ex acido limonum succo.) Sunt qui Serapium hoc præcedenti præferant, quòd scilicet Limonũ maior copia haberi possit, & potentius Citrijs propriè dictis malis refrigeret.

Instar huius Serapij, etiam ex acido Arantiorum seu Aurantiorũ malorum, item etiam è dulci succo, cum saccharo clarificato, Serapia confici possunt: vt non sit opus seorsim eorundem referre compositiones.

*Serapia ex acido, vel dulci Aurantiorum succo.
* Agrestis*

SERAPIVM EX *OMPHACIO.

Ioannis Damasceni.

XIII.

IN magnis æstibus ad sitim restinguendam mirificè confert, vomitum & alui profluuium biliosum sistit, febribus succurrit. Grauidarum etiam vomitum reprimit, ac earundem ventriculum firmat, venenisq; aduersatur. Fit vt Serapium è succo citriorum: nempe ex Omphacij, coctione & residentia purgati, lib. septem, & sacchari clarificati, lib. quinq;, ad consistentiam iustam percoctis.

SERAPIVM E POMIS.

Ioannis Damasceni.

XV.

COR imbecillum roborat: ob id syncopen, & cordis palpitationem sanat. Accipit^a pomorum dulcium, & acidorum succi, añ lib. quinq;. Coquantur despumando ad dimidij consumptionem: dein biduo residere permittuntur, donec clarescant: postea colantur, & cum sacchari lib. tribus, fiat Serapium.

ANNOTATIO.

a Pomorum.) E dulcibus eligenda sunt nostratia sapidissima. Ex acidis, quæ Weinling/ id est, vinosâ, Germani nostri nominant. Efficacius erit, si poma dulcia augeas, quòd illa odore cor magis roborant, & gustui longè gratiora sint. Acida ventriculum magis confirmant, sitimq; sedant. Sunt qui huic succo nondum per residentiam purgato, immergunt sericum crudum è recentissimo grano tinctorio (Chermes Mauri vocant) infectum, donec is rubescat, & cocci ac serici facultatem recipiat, quòd vtrunq;, sericum nimirum, & granum tinctorium: Arabibus vim cordis roborandi obtinere credatur. Errant autem plurimum, qui pannum sericum ab infectoribus tinctum in Chermes accipiunt, propter aluminis, gallarum, arsenici, & aliorum venenatorũ tincturæ panni huius necessariorum mistam malignitatem. Accipitur autem interdum Chermes libra vna, & redacta in puluerem in libras quinq; aquæ in æneo lebere igni suspenso priusquam feruere incipiat, inijcitur. Dein facta vna ebullitione ab igne remouetur, & libra vna serici crudi imponitur, vbi tantisper relinquitur, donec succum probè imbiberit. Postea exprimitur, eaq; aqua in usum adhibetur.

Chermes.

SERAPIVM E GRANATIS ACIDIS.

Ioannis Damasceni.

XVI.

FEbres biliosas, & quæ ex pituitosis flammam multam inuehunt, iuuat. Fit vt præcedentia: ita vt non sit opus conficiendi modum separatim referre.

SERAPIVM E GRANATIS DVLCIBVS.

Ioannis Damasceni.

XVII.

Sitim, tussim, pleuritidem iuuat. Fit vt præcedens.

ANNOTATIO.

Parum rectè faciunt, qui Serapiũ è Granatis parantes, dulcia cum acidis miscent: quum separatim iam ex dulcibus, nunc ex acidis tantum, vt ostendimus, conficiendum sit: quòd acido.

acido.

acidorum, quàm dulcium, alia sit facultas. Nam Granatorum acidus succus refrigerat, & humectat, ideoq; febribus biliosis plurimum conducit. Dulcium autem succus tussim inhibet, & humectando sitim restinguit.

* *Endiuid.*

SERAPIVM EX *INTYBO SATIVO, Simplex.

XVIII.

Valeat ad immodicum iecoris & aliorum nutritioni seruientium instrumentorum calorem, ac laterali maxime morbo conuenit. Habet succi intybi fatiui latifolij vna feruefactione, dein residentia purgati, lib. octo. Sacchari albissimi, lib. quinque, & dimidiam. Affunditur paulatim saccharo, si purum est, clarificato. Si vero purum non est, succo dissolutum coquitur, cumq; albuminibus purgatur, colatur, percoquitur in Serapium.

SERAPIVM EX INTYBO SATIVO compositum. Gentilis.

XIX.

Valeat ad immodicum iecoris, cordis, & aliorum nutritioni famulantium instrumentorum calorem, & in summa ad omnem calidam intemperiem. Soluit obstructions, & partes a calore debilitatas roborat. Caput succi intybi fatiui latifolij, succi *lichenis, añ lib. tres. Clarificentur prædicti succi ad ignem, vt expedit. Rosarum, violarum, lenticulæ aquaticæ, florum nymphææ, ^b polytrichi, añ vnc. dimidiam. ^c Capillorum veneris, hordei repurgati, seminum frigidorum maiorum, añ vnc. vnam. Cum saccharo quod satis est, fiat serapium: & aromatizetur cum santalorum alborum, rubeorum, berberis, seminum cydoniorum, ligni aloes, cinamomi, corticum citri, añ scrup. vnum.

ANNOTATIONES.

Etsi non admodum mihi probetur hoc Gentilis Serapium, aded vt facile omitti à nobis potuerit: tamen quum non desint forte qui illo vti velint, non fuit profus nobis Medicamentarium librum scribentibus prætereundum.

*Lichen.**Polytrichum**Capillus veneris.**a Lichenis.*) Hepaticam officinæ vocant, vt alibi fusius ostendimus.*b Polytrichi.*) Per Polytrichum intelligit herbam, Trichomanes Dioscoridi dictam.*c Capillorum veneris.*) Adiantum inaudire oportet, Dioscoridi & alijs veteribus appellatum.

SERAPIVM EX INTYBO SATIVO COMPOSITVM.

Incerti autoris.

XX.

* *Buglossæ.*

Idem quod præcedens potest. Accipit intybi fatiui latifolij viridis, intybi fatiui angustifolij, lichenis, borraginis, *echij, melissophylli, lactucæ, eupatorij, añ Manipulum vnum. Seminum frigidorum maiorum, añ vnc. vnam. Santali albi & rubei, añ drach. vnam. Florum borraginis, melissophylli, rosarum, añ drach. tres. Coquantur in aqua sufficiente, colato adijciatur succi intybi fatiui latifolij residentia purgati, lib. vna. Succu granatorum, vnciæ tres. Sacchari, lib. quatuor. Percoquantur ad Serapij consistentiam.

* *Cichorio.*

SERAPIVM EX *INTYBO SYLVESTRI, cum Rheobarbaro. Nicolai Florentini.

XXI.

Confert maxime ictero laborantibus ex obstructione, lienosis, & nephriticis: in summa, ad iecoris & lienis obstructions tollendas efficax, aduersus

fus omnem materiam venenatam, & in febre pestilentiali. Corroborat cor, & instrumenta nutritioni famulantia, expurgat per vrinas, & defectionem alui, excitat appetentiam, & inducit somnum, refrigerat non nihil, & obstructions citra vehementem calefactionem aperit. Recipit Intybi^a fatiui & syluestris, Cichorij, ^bTaraxacon, añ manipulos duos. ^cCicerbitæ, hepaticæ, scariolæ, lactucæ, fumi terræ, lupulorum, añ manip. vnum. Hordei^x integri, halicacabi, añ vncias quatuor. Glycyrrhizæ, ^dcapillorum veneris, ^easpleni, polytrichi, adianti, cassuthæ, añ drach. sex. Radicum fœniculi, apij, asparagi, añ vncias duas. Coquantur in aqua sufficienti, & colentur: dein cum Saccharo albo clarificato fiat Serapium, & pro vnaquaq; eius libra inter coquendum adijciantur Rhei barbari selecti, drach. quatuor. Spicæ nardi, scrup. quatuor. Colligato in linteolo raro, quod crebrò, dum consistentiam iustam nanciscatur Serapium, exprimatur.

Hac compositione pharmaco-
copæi uti nõ
debent, sed ea
quam ad finẽ
Annotationis
subijciemus.

ANNOTATIONES.

Et si Serapium hoc constat ex multis simplicibus medicamentis, nec auctori ipsi, vt arbitror, nec pharmacopœis satis cognitis, nullaq; methodo constructum est, tamen nihilominus hodie à multis paratur. Verùm quàm rectè, facile prudẽtes iudicare possunt. Præstaret, in tanta præsertim serapiorum, quæ in omnibus officinis prostant, copia, hoc & similia prorsus desiderari, quàm consueto more parata habere. Vt igitur imperiti simplicium pharmacopœi in hoc conficiendo Serapio non errent, de quibusdam simplicibus nostram subijciamus censuram oportet.

^a Intybi fatiui & syluestris.) Hic principio omnibus apparet, Nicolum hunc Florentinum nullam prorsus simplicium cognitionem habuisse. Siquidem nemo vnquam aliorum recentiorum Endiuia syluestrem, vt ille, nominauit. Hoc verò secutus Græcos fecit, qui Intybum vocant, quam Barbari Endiuia. Vox enim est corrupta, & ex Intybo voce deprauata nata. Sed quum Intybum fatium, vel, vt Nicolus loquitur, Endiuia domestica sit gemina: latifolia, quæ non est nisi Endiuia hodie nominata: & angustifolia, quæ à medicis nunc Scariola vocatur: melius erat Nicolaum dixisse, Endiuia domestica vtriusq; & postea Scariolæ nullam fecisse mentionem. Quamquam suspicio est, illum per Scariolam intellexisse Lactucam syluestrem. Præterea quum Endiuia syluestris non sit nisi Cichorium, bis vnus simplicis, tanquam diuersi, non sine risu eruditorum, & magna pharmacopœorum confusione, mentio ab eo facta est. Atque is primus est Nicoli in hoc Serapio error.

Nicolus Flo-
rentinus sim-
plicium im-
peritus.

^b Taraxacon.) Species est Seridis syluestris, aut Hedypnoidis Plinij: Dens leonis, & Rotum porcinum vulgò vocatur.

^c Cicerbitæ.) Ita cum Cordo legendum esse puto: non Cucurbitæ, vt nonnulli codices habent, nam non est verisimile inter herbas Nicolum connumerasse fructus. Est autem Cicerbita non nisi Sonchus, quo hætenus officinæ nonnullæ pro Endiuia vsæ sunt: vt alibi fufius docuimus. Ita multis hætenus erroribus implicatæ officinæ fuerunt.

Taraxacon.

Cicerbita.

^x Hordei integri.) Quia magis detergit.

^d Capillorum veneris.) Capillum veneris non esse nisi Adiantum, alibi monstrauius. Hic tamen Nicolus, non sine magna cõfusione pharmacopœorum, diuersum ab Adiantum facit. nam paulo pòst eius tanquam diuersi meminit. Et ne quispiam dicat, per Adiantum, nigrum: per capillum verò veneris album intellexisse Nicolum, impedit quod in plurali dixit Capillorum: hac ratione vtrunq; capillum veneris innuens, adeoq; sibijpli memorandi deinceps Adianti occasionem præcidens. Vt is sit alter Nicoli error non leuis.

Capillus ve-
neris.

^e Aspleni, polytrichi.) Per asplenum, Ceterach officinis: per Polytrichum autem Trichomanes Dioicoridi appellatum, inaudiendum esse, antea monuimus.

Asplenum.
Polytrichũ.

^f Adianti.) Abundat in compositione, quod antea vtriusque capilli veneris facta sit mentio. Nisi quòd fortè per Adiantum, Rutam murariam dictam intellexerit. Erit igitur huius Serapij hæc legitima compositio. Recipit Intybi fatiui vtriusq;, cichorij, taraxaconis, añ manip. duos: Cicerbitæ, lichenis, siue hepaticæ vocatæ, lactucæ fatiue & syluestris, fumariæ, lupulorum, añ manip. vnum. Hordei integri, halicacabi, añ vncias quatuor. Glycyrrhizæ, adianti albi & nigri, aspleni, trichomanis, saxifragi Plinij siue rutæ murariæ, cassuthæ, añ drach. sex. Radicum fœniculi, apij, asparagi, añ vncias duas. Polytrichum, adiantum, añ vncias duas. Passularum, prunorum damascenorum, añ vnciam vnam. Florum Buglossi, echij, violarum, añ pugillum vnum, Seminum cucumeris, cucurbitæ, melo-

Legitima Se-
rapij ex Ci-
chorio cum
Rhabarbaro
compositio.

a num,

num, añ drach. duas. Coquuntur in aqua sufficienti, colantur cum saccharo clarificato: & rursus colatum percoquitur in Serapium, confricando in singulis eius libris inter coquendum Rhei barbari selecti, drach. quatuor, ligatas in linteolo raro, cum Spicæ nardi scrupulis quatuor. Præstaret tamen vniuersam Serapij huius structurâ in hunc modum digerere. Accipit radicem fœniculi, apij, asparagi, añ vnc. duas. Glycyrrhiæ, vnc. vnam. Intybi satiui vtriusq; cichorij, taraxaconis, añ manip. duos. Cicerbitæ, lichenis siue hepaticæ, lactucæ satiucæ & syluestris, fumaricæ, lupulorum, añ manip. vnum. Hordei integri, seminis halicacabi, añ vnc. quatuor. Adiantum vtriusq; aspleni, trichomanis, saxifragi Plinij, cassuthæ, añ drach. sex. Cæterum vt hoc etiam adijciamus, rhabarbarum in linteolo raro ligatum leuiter decoquendum, vel in calido serapio infundendum, exprimendumq; leuiter. Alijs prædicta omnia coquuntur in aquæ fontanæ mensuris duabus, vsq; ad alterius consumptionem. In qua per noctem maceratur Rheibarbari selecti, drachmę decem. Spicæ nardi, drach. vna in linteolo raro colligata. In alio linteolo foliorum Senæ Alexandrinæ, vnc. duas, & rursus in alio linteolo Agarici optimi, vnc. vna. Zingiberis, drach. dimid. Manè exprimuntur, & adijciuntur Sacchari albisimi libræ duæ, & coquuntur rursus ad Serapij consistētiam. Sunt, vt obiter moneã, qui semina frigida maiora dicta adijciunt.

SERAPIVM E CICHORIO.

Guilielmi Placentini.

XXII.

Eiusdem cum priore facultatis. Habet cichorij, manip. duos. Foliorum borraginis, echij, lactucæ, violarum, intybi satiui, angustifolij, oxalidis, taraxaconis, añ manip. vnum. Rheibarbari selecti, drach. duas. Herbarum tritæ coquuntur in lib. duabus aquæ, ad tertie partis consumptionem: colantur. Adduntur expresso sacchari lib. duæ. Clarificatur, & iterum colatur. Redditur igni, & adijciuntur Rheibarbarum in puluerem tritum, in linteolum rarum ligatum, & sæpe confricatur, donec percoctum Serapium erit.

ANNOTATIONES.

Et hoc adijcere placuit superioribus, veluti simplicius: vt si quis hoc nomine eo magis uti vellet, in promptu compositionem haberet.

a Taraxaconis.) Alij Batifosæ legunt, herbam hoc nomine intelligentes quæ vulgò Batifosæ, & Flos frumentorum dicitur. De qua in historia Cyani tomo 2. nostrorum de Stirp. historia comment. multa diximus. Nihil autem refert vtram ex ijs herbam huius Serapij compositionem indas. Ambæ enim refrigerant.

OXOSACCHARVM SIMPLEX.

Nicolai Myrepsici.

XXIII.

Confert^a ad febres tertianas, duplices tertianas, ardentes, lityrias, & heticas. Capitacetivncias quatuor. Succimali puniciacidi, vnc. octo. Saccharialbi & puri, lib. vna. Coquuntur lento igne ad Serapij consistentiam.

ANNOTATIO.

a Ad febres tertianas.) Bilis enim feruorem & ferociam extinguit, eamq; euincit ac concoquit.

OXOSACCHARVM COMPOSITVM.

^a Actuarij.

XXIII.

Concalescētia corpora potum iuuat: longis iam febribus, quas sanguis aut bilis creauit, & calori iocineris auxilio est, & lienem ab obstructione liberat. Accipit corticum radicem fœniculi, apij, intybi satiui vtriusq; añ vnc. duas. Coquuntur in acetilib. tribus, ad lib. vnus consumptionē: deinde expressum cum sacchari, lib. duabus percoquitur, dum Serapij crassamentum consequatur.

ANNOTATIO.

a Actuarij.) Hoc, quia simplicius est, quam id quod ex Nicolao (quanquam nec in Latinis nec in Græcis codicibus habetur,) afferunt: placuit hoc loco, altero omisso, referre, vt deinceps pharmacopœi, præterito eo quod ad Nicolaum defertur, hoc potius composito oxosaccharo vtantur,

SERA-

Ioannis Damasceni.
XXV.

* De Iuiubis.

CONFERTRAUCITATI, tussī, pleuritidī. Recipit zizyphorum numero ^b sexaginta. Violarum, seminis maluæ, añ ^c drach. quinq. Capilli veneris, vnciam vnā. Seminis cydoniorum, papaueris, melonis, lactuæ, tragacanthæ, añ drach. tres. Glycyrrhizæ, ^d hordei mundati, añ drach. octo, coquuntur cum aquæ fontanæ lib. ^e quatuor, & sacchari lib. ^f duabus ad Serapij consistentiam.

ANNOTATIONES.

^a Zizyphorum.) Iuiubinum vulgus medicorum & pharmacopœorum appellat: illisq; *Serapium Iuiubinum duplex* existit, simplex & compositum. Simplex, supra inter Zulapia recensuimus: Compositum est, quod iam describimus.

^b Sexaginta.) Ita planè legendum: & non, vt nonnulli codices habent, lib. decem. Nam fieri haud posset, vt decem Zizyphorū libræ in aquæ libris quatuor commodè coquerentur. Atq; is error ex imperitia librariorum irrepit, qui ex numero lx. qui sexaginta denotat, fecerunt lib. x. inter l & x interponentes coma, in hunc modum, l. x. & legerunt lib. x. Ita ex notis ponderum & numerorum plures promanare errores solent, vt præstaret tum veteres, tum recentiores medicos suas compositiones non per notas ponderum & mensurarum, sed potius integris verbis exarasse, vt nos fecimus.

^c Drachmas quinq.) Et hoc in loco nonnulli codices falso legunt vncias quinq.

^d Hordei mundati.) Ita vocant, quòd à suis corticibus est repurgatum, aut cortice suo nudatum. Hoc enim abstergendi facultatem cum suo cortice exuisse, ac leniendi aut lubricandi aluum vim retinuisse putant.

^e Lib. quatuor.) Quæ ad dimidias, vt in alijs quoq; Serapijs fieri solet, coquuntur. Præstat autem aquæ fontanæ libras sex accipere, vt Serapio gratia addatur. Aqua enim aucta, facilius colatur, colatumq; decoctione ipsa minus mucilaginosum, crassumq; adeoq; gratius redditur.

^f Libris duabus.) Colatum rectius & expeditius ad Serapij consistentiam cum vna, quàm duabus libris, percoquitur.

SERAPIVM E PAPAVERE 4 SIMPLEX.

Ioannis Damasceni.

XXVI.

A DVERSUS tenuis humoris, à capite in thoracem & pulmonem, destillationem: frigore enim suo sistit, humoremq; incrassatum fluxioni ineptum reddit, & simul cogendo expuitioni abdem. tussim siccam, gutturis & faucium asperitatem confert. Sitim restinguit, somnumq; conciliat. Habet ^b capitum papaueris albi & nigri, añ drach. sexaginta. Coquuntur in lib. quatuor aquæ ^c pluuiialis, ad consumptionem lib. ^d vnius & dimidiæ, & cum sacchari albi, & penidiorum añ ^e vncijs quatuor, ad Serapij crassitudinem percoquuntur.

ANNOTATIONES.

^a Simplex.) Quo frequentius vtuntur, quàm sequenti composito. Rectè autem simplex appellatur, quòd præter capita papauerum nihil recipiat.

^b Capitum papaueris.) Recentiorum scilicet, quia frigidiora sunt, & diu minus coqui desiderant quàm sicca.

^c Pluuiialis.) Quæ certè, Galeno lib. 7. de compo. medica. local. cap. 2. teste, aliquid in se adstringens habet, adeoq; ad sistendas destillationes commodior existit.

^d Libræ vnius & dimidiæ.) Codices nonnulli legunt lib. duabus. Verùm quum recentia esse debeant capita, satis erit si ad consumptionem vnius libræ, vel vnius & dimidiæ coquantur. Sicca tamen si fuerint, ad dimidias, id est, duarum librarum consumptionem coqui possunt.

^e Vncijs quatuor.) Falso quidam codices legunt, drach. quatuor. Nam si largo saccharo, nempe libra vna: aut etiam maiore mensura condias, gratius erit diutiusq; suas vires seruabit, licet cum pauciore saccharo sit efficacius.

SERAPIVM E PAPAVERE COMPOSITVM.

Ioannis Damasceni.

XXVII.

a ij

AD

ADtussim siccam, tabem, destillationem in somniæ causam, in summa ad prædicta efficacius. Capit papaueris albi & ^a nigri, añ drach. quinquaginta. ^b Adianti albi, drach. quindecim. Glycyrrhizæ, drach. quinque. Zizyphorum, numero triginta. Seminis lactucæ, drach. quadraginta. Seminum maluæ & cydoniorum, añ drach. sex. Coque in lib. quatuor aquæ ad dimidij consumptionem, colatum cum sacchari & penidiorum ^c vncijs octo percoquito in Serapium.

ANNOTATIONES.

Rubrum papauer.

Adiantum album.

^a Nigri.) Quidam codices, rubri pro nigri legunt, nullo discrimine. Quanquã enim nigri legitima sit lectio: tamen si rubrum quis papauer, quod non est nisi Rheas papauer apud Dioscoridem, accipiat, nihil delinquet: quod illi quoque sit refrigerandi & somnum conciliandi facultas.

^b Adianti albi.) Capillum veneris nominat filius Mesuræ.

^c Vncijs octo.) Et hic nonnulli codices perperam habent, drach. octo. Cæterum, ne id silentio transeam, vtimur his Serapijs papauerinis ad alui profluuium & dysenteriam, quæ ex biliosi humoris & acris fluxione excitatur.

SERAPIVM MYRTINVM SIMPLEX.

Ioannis Damasceni.

XXVIII.

Ventriculum, atq; omnia alia viscera firmat. Contra ventris profluuiã & dysenteriam valet, menstrua supprimit, tussimq; à calidis & tenuibus humoribus excitatam sanat. Accipit ^a succi baccarum myrti, lib. duodecim. Coquantur in vase vitrato, lento igne ad tertiæ partis consumptionem, dein colantur: & residere, donec clarescant permittuntur. Clari succi ^b lib. septem affunduntur sacchari clarificati ^c lib. quinque. Percoquantur lento igni in Serapium. Vel si æstas fuerit, insolatur, quoad aquosa pars consumatur.

ANNOTATIONES.

^a Succi baccarum myrti.) Qui utiq; in Germania nostra, vt in ijs quibus Myrtus prouenit regionibus, haberi non potest. Quapropter vt Serapiũ hoc nostri pharmacopœi è bacca myrtis in aqua maceratis & coctis, parent necesse est. Sed hac ratione paratum sit imbecillius. Sunt tamen qui ad præsentis Serapij compositionem succo baccarum syluestris Germanici myrti vtuntur. De quo tomo altero nostrorum de stirpium historia commentariorum diximus.

Cordus notatus.

^b Lib. septem.) Ita omnia Ioannis Damasceni exemplaria legunt: vt mirum sit, Valerium Cordum contra horum omnium fidem legere, lib. octo.

^c Lib. quinque.) Vt antea plus, nempe octo, non septem libras vsurpauit Cordus: ita nunc minus, libras videlicet quatuor, præter omnium codicum fidem, accipit.

SERAPIVM MYRTINVM COMPOSITVM.

Incerti autoris.

XXIX.

Profluuium ventris sistit, etiam diuturnũ, & sanguinis excreationem compefcit. Recipit baccarum myrti, drach. viginti. Rosarum rubearum, santalorum rubeorum & alborum, sumachij, balauftiorũ, oxyacanthæ, añ ^a drach. quindecim. Mespilorum, drach. quinquaginta. Aquæ fontanæ, lib. octo. Coquantur omnia ad consumptionem medietatis. Colato adijciuntur succi granatorum, succi cydoniorum, añ ^c vnciæ sex. Sacchari clarificati, lib. ^d tres. Percoquantur ad Serapij consistentiam.

ANNOTATIONES.

Et si incerti autoris sit hoc Serapium, tamen in dictis vitijs magnæ est efficaciz: ideoq; parari à pharmacopœis debet, præsertim eo tempore, quo dysenteria populariter vagat.

Cordus errat.

^a Ana drach. quindecim.) Hic Cordus geminat pondus, contra fidem omnium codicum: nec eius rei vllam rationem reddit.

^b Drach.

b Drach. quinquaginta.) Et hic duplicato pondere, Cordus centum accipit drachmas.
c Vncias sex.) Cordus hoc in loco quadruplum pondus accipiendum esse docet, nempe vnus cuiusq; succi libras duas.
d Lib. tres.) Cordus lib. quinque habet. Quod monendum esse duxi, propter pharmacopœos, qui ex præscripto eius hodie omnia ferè conficiunt medicamenta.

SERAPIVM E SVCCO OXALIDIS.

Ioannis Damasceni.

XXX.

FEbribus biliosis, & pestilentibus salubre est. Cordis & ventriculi flammæ igneum uicè calorem extinguit, ipsaq; roborat. Habet succi oxalidis purgati, lib. tres. Sacchari clarificati, lib. duas. Coquuntur in Serapij consistentiam.

SERAPIVM E SVCCO BORRAGINIS.

XXXI.

Cor roborat, laticiam generat, syncopi confert: & idem quod saccharum borraginatum potest. Capit succi borraginis per linteum colati & clarificati, lib. tres. Sacchari, lib. duas. Coquuntur despumando in Serapium.

ANNOTATIO.

Alij aliter componunt. Nam quidam etiam adijciunt florum borraginis recentium contusorum, & eos in aqua sufficienti coquunt, atq; colatum prædictis affundunt, & in Serapij consistentiam percoquunt.

SERAPIVM E SVCCO *ECHII.

XXXII.

* Buglossæ.

Cor roborare, laticiamq; generare^b creditur. Fit, vt præcedens.

ANNOTATIONES.

a Succo Echij.) Buglossum officinæ vocant. Difficulus autem ex Echio tufo succus exprimitur, vt pote qui lentus est: quapropter integra nocte in frigido loco collocandus, & postmodum tandem exprimendus, & cum oui albuminibus clarificandus. *Echium.*

b Creditur.) Nam reuera eam facultatem non habet, sed illam potius, quam supra in Saccharo Echij indicauimus.

* OXYMELI SIMPLEX.

* Galeni.

XXXIII.

* Lib. 4. de tuen. sanitate.

HVMores crassos, lentos ac pituitosos in ventriculo & venis incidit, extenuat, & abstergit: atq; adeò obstructions tollit. Sputum educit, spiritumq; faciliorem reddit. Si tamen eo immodicè vtaris, intestinaradit, neruosa lædit, tussimq; excitat. Fit ex aceti^e parte vna, mellis optimi^d despumati partibus duabus, aquæ partibus quatuor. Primum autem mel & aqua^e simul coquuntur, vbi probè despumata sunt, addito aceto percoquuntur, semper quoq; despumando, ad Serapij crassitudinem.

ANNOTATIONES.

a Oxymeli.) Latinis Plinio nimirum lib. 14. cap. 17. sonat acetum mulfum, quod ex aceto, melle, & aqua fit compositum. *Oxymeli.*

b Intestinaradit.) Quod Hippocrates etiam lib. 3. de victus rat. acutorum morb. apho. 33. indicauit.

c Parte vna.) Verbi gratia, aceti acerrimi lib. vna. Mellis optimi, lib. duabus. Aquæ fontanæ, lib. quatuor. Actuarius accipit aceti lib. viginti. Mellis, lib. quadraginta. Aquæ, lib. sexaginta. Quod planè in idem recidit, nisi quòd maior omnium trium sit quantitas. Hæc autem componendi ratio optima est. Nam quòd vna omnibus mensura non placeat, quia hi acetosius, illi mellitius magis ament, vt pro cuiusq; palato misceri possit, præstat imbecillius, quale est præsens, paratum habere: cui medicus vtendi tempore, si opus erit, plus aceti addere potest: tantum nimirum, quantum mellis.

d Despumati.) Optimum quidem mel, minimum spumæ euomit, & breuissimo tempore coquitur: malum verò, multam egerit spumam, quo etiam diutius coqui debet.

e Simul coquuntur.) Quousq; duæ scilicet libræ fuerint absumptæ.

a ij OXYME

* Aliàs diu-
reticum.

Oxymeli è
quinq, ra-
dicibus.

LEONHARTI FVCHSII
OXYMELI *COMPOSITVM.

Incerti autoris.

XXXIII.

Aliàs, è quinque radicibus. Humores crassos & pituitosos incidit, extergit: Ob id iecoris, lienis, & renum obstructiones auferit. Vrinam mouet, sudoremque euocat. Accipit corticum radicem apij, fœniculi, petroselinii, ruscii, asparagi, añ vncias duas. Seminis apij, & fœniculi, añ vnciam vnam. Omnia hæc in aqua lib. duodecim, & ac eti lib. vna macerantur, & ad dimidias coquantur. Expressum post cum mellis optimi lib. duabus, ad Serapij consistentiam percoquitur.

ANNOTATIO.

Hoc est officinis vsurpatum Oxymeli compositum, & valentius est quam Oxymeli de duabus radicibus.

ACETVM SCILLITICVM.

XXXV.

Efficax ad incidendos ac discutendos crassos & lentos humores, gingiua humore laxas & putrescentes sanat: eas enim reprimat, & firmat. Dentes mobiles stabilizat. Oris putredines compefcit, eiusque odorem commendat, foetore illius dissipato. Solidescit potu eius guttur, callum faucibus obducit, validioremque vocem & clariorem efficit. Datur stomachicis, ægre cibum concoquentibus: concoctionem enim iuuat. Comitialibus, vertiginosis, melancholicis, calculosis: item vuluarum strangulationibus, lieni tumescenti, & ischiadicis prodest. Admodum imbecillos recreat, & corpus sanum reddit, bonumque colorem præbet. Visum acuit, & difficilem auditum, instillatum iuuat. In summa, ad omnia efficax est, demptis internis exulcerationibus, doloribus capitis, & neruorum vitij. Conficitur hoc modo. Scilla candida repurgata, in taleolos seu^a laminas ligneo cultello conciditur, & filo^b traiecta^c segmenta modicis interuallis, ne se contingant, ^dquadraginta diebus in umbra siccantur. Sumitur deinde ^eex calib. vna, & in optimi aceti lib. octo, in vase vitrato stricti orificij bene obstructo demittitur, & septenis diebus in sole madescit. Post id tempus scilla eximitur, & expressa abijcitur. Defecatum acetum transfunditur, & reponitur.

ANNOTATIONES.

Cor.
Cortex.

^a Laminas.) Ioannes Damascenus filius Mesuæ eligit eas quæ inter centrum siue cor & corticem externum, seu superficiem mediæ sunt: propterea, vt quidam arbitrantur, quod partes in superficie constitutæ sint nimis siccae. ad centrum verò sitæ, nimis humidae. Et verum certè est, quod aridae tunicae (ita enim Plinius lib. 20. cap. 9. appellat) in superficie positæ, tanquam nullius momenti sint abijciendæ: & sumendum reliquum, quod è viuò est. Centrum etiam seu medium Scillæ, vnde germen nascitur, etiam abijciendum erit.

^b Filo traiecta.) Acu lignea Ioannes Damascenus traiecit, ne ferrum tangat, quo venenari opinatur. Nam contrahit à ferro venenatam quandam rubiginem. Quo nomine, ligneo quoque cultro in laminas, seu taleolos concidendæ scilla erit.

^c Segmenta.) filo scilicet suspensa.

^d Quadraginta diebus.) Non enim ob tenacem succum, quem habent, situmque facile contrahunt, præsertim si se contingunt, in umbra facile siccantur.

^e Demde ex ea.) Scillæ arida frustra intellige pendentia.

OXYMELI SCILLITICVM SIMPLEX.

Ioannis Damasceni,

XXXVI.

Humo.

Hvmores crassos, lentos, frigidos, eradicatu difficiles extenuat, incidit, & abstergit: ideoq; ad ciendum vomitum efficax. Dentes vacillantes ac mobiles firmat, & oris suauitatem efficit. Ab illius vsu caueant tabidi, & febribus acutis laborantes. Fit ex aceti scillitici, lib. duabus. Mellis despumati, lib. tribus. Percoquuntur despumando ad Serapij consistentiam.

OXYMELI SCILLITICVM COMPOSITVM.

Eiusdem.

XXXVII.

ID potētius multo incidit, tenuat, terget, obstructa aperit, in diuturnis quartanis, & quotidianis, quam oxymeli de radicibus. Recipit radicem apij, foeniculi, petroselinij, rusci, asparagi, añ vncias duas. Seminum apij, foeniculi, añ vnciam vnam. Omnia hæc in aquæ lib. duodecim, & aceti scillitici lib. vna macerantur, & ad dimidias coquuntur. Expressum post cum mellis optimilibris duabus, ad Serapij consistentiam percoquitur.

SERAPIVM E STICHADE SIMPLEX.

Ioannis Damasceni.

XXXVIII.

IVuat omnes cerebri & neruorum affectus frigidos, nempe neruorum resolutionem, epilepsiam, conuulsionem, tremorem, & similes. Destillationibus à capite in thoracem, quas frigidus excitauit humor, conducit, ventriculūq; firmat. Habet florum stichadis, drach. triginta. Thymi, calaminthæ, origani, añ drach. decem. Anisi, drach. septem. Passarum vuarum repurgatarum, vnc. quatuor. Coquuntur in lib. octo aquæ, ad duarum consumptionem. Colato mellis optimi lib. quinque adijciuntur, & iterum coquuntur ad Serapij crassitudinem: quod conditur cum cinamomi, calami odorati, zingiberis, añ drach. vna, & dimidia. Ligata in panno raro, in Serapio appenduntur.

SERAPIVM E STICHADE COMPOSITVM.

Eiusdem.

XXXIX.

Idem quod præcedens efficit. Capit florum stichadis, drach. triginta. Thymi, calaminthes, origani, añ drach. decem. Anisi, pyrethri, añ drachmas septem. Piperis longi, drach. tres. Zingiberis, drach. duas. Vuarum passarum repurgatarum, vncias quatuor. Coquuntur in lib. octo aquæ, ad duarum consumptionem. Colato adduntur mellis puri lib. quinque, & rursus coquuntur ad Serapij consistentiam. Id conditur cinamomi, calami odorati, spicæ nardi, croci, zingiberis, piperis nigri, & longi, añ drach. vna, & dimidia. Ligata in panno raro serico uel in Serapio crassiuscule contusa appenduntur.

SERAPIVM BIZANTINVM, SINE *ACETO.

Ioannis Damasceni.

XL.

* Alias simplex.

Hvmores crassos & lentos incidit atque extenuat, obstructionem aufert, hæc morbo regio succurrit. Accipit succi intybi satiu latifolij, & apij, añ lib. duas. Succilupi salictarij, & echij hortensis vel syluestris, añ lib. vnam. Feruefiant semel, despumentur, & purgentur. Eius succi clarificati lib. quatuor, igne lento coquuntur, cum sacchari lib. duabus & dimidia in Serapio.

a iij SERA

LEONHARTI FVCHSII
SERAPIVM BIZANTINVM *CVM ACETO.

Eiusdem.

XLI.

Efficacius est priori. Recipit succi intybi fatiui latifolij, & apij, añ lib. duas. Succilupi salictarij, & echij fatiui vel syluestris, añ lib. vnã. Iam dictis succis incoquuntur, Rosarũ, vnciã dua. Glycyrrhizã, vnc. dimidia. Spicã nardi, drach. dua. Seminum anisi, fœniculi, apij, añ drach. tres. Colantur & clarificantur. Claro adduntur aceti lib. dua. Sacchari albissimi, lib. dua, & dimidia. Percoquantur in Serapium.

SERAPIVM EX EVPATORIO.

Eiusdem.

XLII.

Ventriculum & iecur roborat, ac frigidis iecoris vitijs, & eiusdem obstructionibus, aquã inter cutem incipienti, maloq; corporis habitui succurrit. Humores crassos incidit & extenuat, & per vrinas expurgat, flatus dissipat, & hypochondriorum tensionem demolitur. Habet radicũ apij, fœniculi, intybi fatiui latifolij, añ vncias duas. Glycyrrhizã, florum iunci odorati, cassuthã, absinthij, rosarum, añ drach. sex. Adianti, ^a spinã albã, & ^b Arabicã, florum aut radicũ echij, anisi, fœniculi, eupatorij, añ drach. quinq;. Rhei barbari, mastiches, añ drach. tres. Spicã nardi, asari, folij, añ drach. duas. Coquantur in aquã lib. octo, ad terciã partis consumptionem, & cum sacchari clarificati lib. quatuor, & succorum apij & intybi fatiui latifolij, añ lib. duabus. Percoquantur in Serapium.

ANNOTATIONES.

Spina alba.

^a *Spina alba.*) Officinã hactenus barbara voce vsã, Bedeguar appellarunt. Debent autem, vt lib. i. dictum est, in penuria verã spinã albã vti nostrate, quam tomo primo nostrorum de Stirpium historia commentariorum descripsimus, & pinximus.

Spina Arabica.

^b *Arabica.*) Suchaham itidem barbara appellatione nominant officinã. Quum verò hodie incognita sit Arabica spina, pro ea albã vsurpare oportet. Geminandum igitur hoc in loco eius pondus, & accipiendã drachmã decem.

Eupatorium.

^c *Eupatorij.*) Ioannis nimirum Damasceni, filij Mesur. Quanquam si etiam Græcorum, quod iecoris roborandi, & tollendi obstructiones facultatem obtinet, vsurpetur in alterius penuria, nihilo deterius Serapium futurum est. Mesur tamen Eupatorium ad tollendas obstructiones multo est efficacius, & bilem magis per inferna deturbat, præsertim si Graciola vocata herba pro Eupatorio vsurpetur, quã Centaurij minoris species est. Verum autem Mesur Eupatorium, est Ageratum Dioscoridis, vt in nostris de Stirp. historia commentarijs demonstrauius.

SERAPIVM E GLYCYRRHIZA.

Eiusdem.

XLIII.

Tvsim antiquam iuuat, thoracem & pulmones expurgat, pleuritidicq; auxiliatur. Calefacit, incidit, tenuat, terget, expurgat, lenit, siccit. Capis glycyrrhizã, vncias duas. Adianti, vnciam vnã. Hyslopi, vnc. dimidiam. Horis 24. in aquã lib. quatuor macerantur, dein coquantur ad dimidias. Expresso adijciuntur mellis optimi, sacchari, ^a penidiorum, añ vnciã octo. Stillaticij rosarum liquoris, drach. sex. Percoquantur in Serapij consistentiam.

ANNOTATIO.

^a *Penidiorum.*) Penidia ex purissimo saccharo esse debent, ne colaturã negotium facessant. Hoc est, saccharum in penidiorum consistentiam percoctum, & pistillo ligneo probe tritum immisceri debet.

SERA.

DE COMPOS. MED. LIB. II.
SERAPIVM EX HYSSOPO.

287

Eiusdem.

XLIII.

Asthma, tussim, aliaq; thoracis vitia efficax est, humoresq; excreatu
difficiles extenuat, & educit. Potenter obstructiones liberat, & hypochō-
driorū dolores lenit. Accipit hyssopi, radicū apij, fœniculi, petroselini, gly-
cyrrhizæ, añ drach. decem. Hordei repurgati, vnciam dimidiam. Seminū
maluæ, & cydoniorum, tragacanthæ, añ drach. tres. Adianti, drach. sex. Zi-
zophorum, myxorum, añ numero triginta. Vuarum passarum purgatarum,
drachmas duodecim. Ficum siccarum, palmularum pinguium, añ numero
decem. Coquantur omnia in lib. octo aquæ, quoad quinq; supersint. Expres-
sum cum ^a penidiorum alborum lib. duabus percoquatur in Serapium.

ANNOTATIO.

^a Penidiorum alborum.) Sic autem vocat, quæ ex saccharo albissimo & purissimo facta
sunt: non ex crasso & pingui, vel rubro cum amylo, & sublito marmore butyro. Nam sic
facta penidia ægrè, vt dictum est, colantur, & impurum ingratumq; Serapium reddunt.

Penidia
alba.

SERAPIVM E PRASSIO.

Eiusdem.

XLV.

Thoracem & pulmonem expurgat: ideoq; earundem diuturnis vitijs, & a
frigido tenaciq; humore excitatis, atque eradicatu difficilibus succurrit.
Hinc senibus & asthmaticis plurimum conducit. Recipit prassij, vncias duas.
Hyssopi, adianti, añ drach. sex. ^b Glycyrrhizæ, vnciam vnam. Calaminthes,
anisi, radicū apij, & fœniculi, añ drach. quinq;. Iridis, seminum maluæ & fœ-
nigræci, añ drach. tres. Seminū lini & cydoniorum, añ drach. duas. Vuarum
passarum purgatarum, ^c vncias duas. Ficum siccarum pinguium, numero
quindecim. Coquantur in lib. decem aquæ ad dimidias. Expressum percoqui-
tur cum ^d penidiorum & mellis despumati, añ lib. duabus in Serapium

ANNOTATIONES.

^a Prassio.) Græca voce ita hodie etiam appellant officinæ, quum illis potius Serapium
è marrubio nominandum esset. Viride autem maxime accipiendum.

^b Glycyrrhizæ.) In nonnullis codicibus desideratur. Tamen quum ad affectus thoracis
plurimum conferat, rectè cum alijs huius Serapij compositionem ingreditur. Qui gly-
cyrrhizam omittunt codices, legunt, hyssopi, adianti, siue capilli veneris, añ vnc. vnam.

^c Vncias duas.) In quibusdam exemplaribus est vnciæ quinq;. Sed nos plurimum codi-
cum lectionem secuti sumus.

^d Penidiorum.) In aliquibus codicibus separatim legitur, Penidiorum, lib. vna. Mellis
despumati, libris duabus.

SERAPIVM E CALAMINTHA.

Eiusdem.

XLVI.

Lienosis, & alijs qui ex humoribus crassis ac lentis obstructione laborant,
asthmaticis, & diutina tussi affectis, retentisq; menibus succurrit. Senes
quoq; & durū lienē iuuat. Habet calaminthæ ^a domesticæ & syluestris, añ vnc.
duas. Ligustici, dauci, floris iunci odorati, añ drach. quinq;. Vuarum passarum
purgatarum, lib. dimidiam. Coquantur in lib. sex aquæ ad dimidias. Expressum
percoquitur cum mellis optimi lib. duabus ad Serapij consistentiam.

ANNO

*Calamintha
domestica &
sylvestris.*

a Domestica & sylvestris.) Per domesticam, vel eam quæ nobis peregrina est, & in hortis iam plantatur, & cultis in locis prouenit: per syluestrem autem, montanam nostram, quæ in incultis nascitur, aut certè eam quæ alio nomine pulegium syluestre dicitur, intelligendam esse censemus. Vtriusq; effigiem, & aliorum quoq; generum in commentarijs nostris de Stirpium historia offendent studiosi.

SERAPIVM E MENTHA MAIUS.

Eiusdem.

XLVII.

Ventriculum frigidum roborat, eiusq; concoctione iuuat, vomitum nau-
seamq; reprimat, singultum sanat, alui fluorem à frigidis humoribus natū
sistit. Capit succi cydoniorum *b* vinosorum, siue acidodulcium, & dulcium,
succu granatorum acidodulcium, & dulcium, añ lib. vnam, & dimidiam. *c* In illis
horas xxiiij. macerantur *d* menthæ siccæ lib. vna & dimidia. Foliorum rosarū,
vnciæ duæ. Coquuntur igne lento, ad medietatis consumptionem. Colatum
cum mellis vel sacchari lib. duab. percoquitur in Serapium: quod cum Galliæ
moschatae tritæ, & in panno raro ligatæ drachmis duabus aromatizatur.

ANNOTATIONES.

a Maius.) Hoc Serapium posteriori siue minori valentius est, & vsitatum: idq; merito, quod suo calore blando, & leuicula adstrictione ventriculum imbecillum & dissolutum roborat.

*Vinosa.
Muza.*

b Vinosorum, siue acidodulcium.) Sic vocamus, quæ in vini odorem aceseunt. Barbari Muza nominant, non sine risu eruditorum: quum *μύσα* illis erant appellanda, quod media sint inter acida & dulcia, adeoq; vtrunq; saporem participant, atq; de dulcedine & aciditate aliquid habeant. Hinc aliqui acidodulcia vocant. Nos Dioscoridem imitati, vinosa diximus. Is enim *ὄνωδος* punica nominat, quæ mediam inter dulcia & acida naturam habent: id est, quæ neq; planè dulcia, neq; profus acida sunt, sed de vtroq; sapore aliquid participant.

*ὄνωδος
punica.*

c In illis.) Sole scilicet, aut residentia purgatis.

d Menthæ.) Parum scilicet siccatæ, quæ superuacaneam humiditatem nonnihil deposuerit.

SERAPIVM E MENTHA MINVS.

Eiusdem.

XLVIII.

Eandem propemodum cum præcedente facultatem obtinet. Accipit succi
menthæ depuratæ, lib. vnam. Succu punicorū dulcium, & acidorum ad di-
midias cocti, lib. duas. Cum mellis vel sacchari lib. vna, percoquuntur in Sera-
pium.

*Serapium ex
absinthio
simplex.*

SERAPIVM EX ABSINTHIO.

Eiusdem.

XLIX.

Ventriculum & iecur roborat, aliâq; nutritionis organa: appetentiam ex-
citât, ac vim retentricem firmat. Aduersus regium morbum prodest. Fla-
tus discutit, humoresq; per vrinam pellit. Recipit absinthij *b* Romani, lib. di-
midiam. Foliorū rosarum, vncias duas. Spicæ nardi, drach. tres. Vini albi, ve-
teris, boni, odori, succi cydoniorum, añ lib. duas, & dimidiam. Prædicta in ijs
macerantur in vase marmoreo horas viginti quatuor, dein igni lento coquan-
tur ad dimidias. Colata cum mellis aut sacchari lib. duabus percoquuntur in
Serapij crassitudinem,

ANNOTATIO.

a Ex absin-

a Ex absinthio.) Sunt qui compositum nominant, ad alterius differentiam, quod simplex illis non immerito vocatur. Hoc ut Mesuæ filius refert, accipit absinthij Romani drach. centum. Coquitur in aquæ lib. tribus, vsq; ad tertias. Dein manibus fricatur, ac colatur, atq; cum mellis & vini, añ lib. vna, fit Serapium. Magna vis eius est ad iecoris affectus, qui solum absinthium requirunt, vel ad vacuandam bilem ex ventriculo.

b Romani.) Romanum absinthium est, quod alio nomine ponticum dicitur, ut è Ioanne Damasceno, in capite de absinthio manifestè colligitur: in deturbanda flaua bile ex ventriculo, & eodem atq; iecore roborando efficac. Errant Monachi, qui in Mesuæ filium annotationes scripserunt, dum rusticum & vulgare accipiendum esse censent.

Absinthium Romanum. Monachi errant.

SERAPIVM E FVMARIA.

Eiusdem.

L.

Ventriculum & iecur roborat, obstructionsq; tollit. Vitia cutis ex falsis & perustis humoribus excitata, uerbi gratia, scabiem & impetiginem, emendat. Habet myrobalanorum flauorum, cepulorum, añ numero viginti. Florum borraginis & echij, violarũ, absinthij, cassuthæ, añ vnc. vnam. Glycyrrhizæ, rosarum, añ vnc. dimidiam. Epithymi, polipodij, añ drach. septem. Prunorum, passarum vuarum purgatarum, añ lib. dimidia. Tamarindorum, castæ fistulæ, añ vnc. duas. Coquuntur in lib. decem aquæ, ad librarum septem consumptionem. Expressum cum succi fumarizæ cocti & depurati, & sacchari, añ lib. tribus in Serapij consistentiam percoquitur.

ANNOTATIO.

Operosa est huius Serapij, & iniucunda confectio, efficax tamen ad ea quæ pollicetur. Decoquenda verò primum Polypodium, pruna, passulæ, glycyrrhiza, absinthium, rosa, cuscuta, flores borraginis, echij siue ut hodie vocant buglossæ, violarum, myrobalani, dein epithymus, tandem tamarindi & castæ fistularis pulpa. Simplicium facta decoctione succus fumarizæ cum saccharo clarificato in Serapium percoquitur. Vim habet etiam leuiter aluũ soluentem ac lenientè. Sumptus pondere trium vnciarũ. vsq; ad quinq; vel sex purgat salisam pituitam, & bilem vtrunq; lèterum vtrunq; depellit. Sunt qui hodie succum fumarizæ coctum, residentia purgatum cum saccharo æquali in Serapium condiunt.

SERAPIVM EX EPITHYMO.

Eiusdem.

L I.

Atrabilem, & alios humores vstos vacuat: ob id morbos ex ijs nascentes, scabiem, lepram, elephantiam, cancrum, vlcera maligna, fistulosaq; præcauet, curatq;. Capit epithymi boni Cretensis, drach. viginti. Myrobalanorum flauorum, indorum, añ drach. quindecim. Cassuthæ, fumarizæ, añ drach. decem. Thymi, calaminthæ, buglossi, myrobalanorum emblicorum, & belliricorum, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, stichadis, añ drach. sex. Rosarum, feminis foeniculi, anisi, añ drach. duas, & dimidiam. Prunorum, numero viginti. Vuarum passarum purgatarum, vnc. quatuor. Thamar Indorum, vnc. duas, & dimidiam. Coquuntur in lib. octo aquæ ad dimidias, dein remota ab igne macerantur noctem vnam. Recalefacta exprimuntur. Expressum cum sacchari clarificati, lib. quatuor. Sapæ, lib. duabus percoquuntur in Serapium,

SERAPIVM EX ARTHEMISIA.

Matthæi Gradi.

L II.

Medei vitij vteri, & pferim eius pfoctioni, flatus & dolores dissoluit, & ad ciēdos mēses apicēdasq; obstructiōes ex crasis & lētis humorib. natas magnam

magnam efficaciam habet. Accipit arthemisiæ, manip. duos. Pulegij, calamintha, origani, melissophylli, perlicariæ, sabinae, sampfuchi, chamædryos, hyperici, chamæpityos, matricariæ cum flore, centaurij minoris, rutæ, betonicæ, buglosi, añ manipul. vnum. Radicum fœniculi, apij, petroselini, asparagi, rufci, ^a saxifragiæ, helenij, ^b dictamni, cyperi, rubiæ, iridis, pæoniæ, añ manipul. vnum. Seminis iuniperi, libyftici, petroselini, apij, anisi, nigellæ, carpobalsami, costi, asari, pyrethri, calsiæ lignæ, cardamomi, calami odorati, phu, añ vnciam dimidiam. Quassata macerantur in ^c aqua fluuiali sufficienti horas 24. Post coquuntur ad aquæ dimidiæ consumptionem. Tunc aufertur igni, dum aqua tepuerit: fricantur manibus omnia, & colantur. Expressum cum mellis aut sacchari lib. quatuor, percoquitur in Serapij consistentiam.

ANNOTATIONES.

Serapia magistralia.

Hoc Serapium ex numero eorum est, quæ à recentioribus Magistralia nominantur: quod scilicet magna arte & industria, si dijs placet, composita sint. Quum tamen rectè illa expendentibus, non sint nisi quædam ex catalogo Simplicium nullo iudicio descriptæ coaceruationes. Nam quid rogo hoc præfens Matthæi Gradi Serapium aliud est, nisi confusum quoddam chaos ex catalogo Simplicium menses mouentium contextum? Quapropter quum singula, vel horum saltem pauca ad menses euocandos sufficerent, non est cur à nobis tam prolixa & operosa compositio probari debeat. Cæterùm habent etiam eiusdem farinæ compositionem aliam Serapij de Matricaria nominati: quam lubens prætereò, quod antea satis magna in officinis nostris Serapiorum sit copia: & quod præfens ei per omnia ferè simile sit, idemq; possit.

Saxifragia.

^a *Saxifragia.*) Quum Itali, è quorum grege autorem huius Serapij fuisse constat, Saxifragiam nominent herbam, quæ nobis Pimpinella dicitur: eius radix ad Serapij præsentis compositionem vsurpanda erit.

Dictamnus.

^b *Dictamni, cyperi, rubiæ.*) Non Cretensem intelligit, utpote cuius radix inusitata hodie est: sed eius, quam hodie Dictamnium, vel (ut ipsi loquuntur) Diptamum album vocant. Quum enim radix illa admodum amara sit, ad tollendas vteri obstructiones, & meatus extergendos, adeoq; menses eliciendos efficax sit oportet. Tamen non prohibemus, si quis etiam veri seu Cretensis dictamni folia vsurpet, quod eandem habeat facultatem.

^c *Aqua sufficienti.*) Libris nimirum octo, in quibus primum radices, post semina, dein herbæ, tandem aromata bulliant, ad dimidiæ partis consumptionem. Expressum cum sacchari & mellis singulorum libra vna & dimidia fiat Serapium.

AQVA MVLSA.

LIII.

Magnarum est virium, ex maiorum nostrorum sententia. Siquidem sitim sedat: ^b affectus frigidus, præsertim cerebri, neruorum & articulorum iuuat. Loco vini pota tussim humidam, eo quod asperitatem faucium & gutturis mitiget ac leniat, puris & pituitæ crassæ ac lentæ excreationem promouet: lauat, tergit, purgat intestina, viscera, meatus vrinarios. Quapropter colicis prodest, ac aluum subducit, & calculum in vijs vrinæ gigni prohibet. Fit ex mellis ^c boni, lib. vna. Aquæ fontanæ dulcis & claræ, lib. octo. Coquuntur in vase lapideo vel vitrato, igni lento ad partis ^d quartæ consumptionem: & continenter despumantur, dein colantur per densum pannum, & reconduntur.

ANNOTATIONES.

Aquamulsa.

^a *Aquamulsa.*) Græcis μελίκερατορ, & ὑδρομέλι dicitur, hoc quidem recens, illud verò inueteratum. Veteribus id genus potionis vsitatissimum fuit.

^b *Affectus frigidus.*) Biliosis namq; naturis, & morbis calidioribus, & ijs quibus tumida & eleuata sunt viscera, quos Græci μεγαλοπλάγχερ vocant nocet. Dulcedine enim sua promptissimè in bilem vertitur mel.

Mel bonum.

^c *Mellis boni.*) Quod colore pallidum est, odore iucundo, sapore modicè acri & dulci, consistentia inter crassum & tenue media, non vetus.

^d *Quartæ.*) Variant hic autores. siquidè alij ad tertiam, alij ad quartam, nonnulli ad quintam partis consumptionem coquunt. Nos mediam viam, veluti tutissimam, amplexi sumus. De facultatibus aquæ mulsæ, plura Dioscorides habet.

MEL

MEL ROSATVM.

Ioannis Damasceni.

LIIII.

Ventriculum roborat, & in partibus nutritioni famulantibus pituitam extergit, concoctionemq̄ iuuat. Sic fit. Foliorum rosarum rubearum nondum explicatarum contusorum, lib. duę. Mellis boni & despumati, lib. sex. Coquuntur lento igni, quantum oportet. Vel ita. Succı rosarum, mellis optimi, añ vnc. quatuor. Coquuntur, vt antea. Aut hoc modo. Foliorum rosarum, & succı earundem, añ vncia vna, & dimidia. Mellis, vnc. tres.

ANNOTATIO.

Tres modi compositionis mellis Rosati à filio Mesuę traduntur. Primum nonnulli appellant Mel rosatum cum folijs, seu non colatum. Et ita paratum habere debent pharmacopola. Alterum, ex succo scilicet, & melle, mel rosatum colatum nominatur. Tertium ex succo, folijsq̄ rosarum, & melle constat. Hodie primum genus ex tritis folijs, non desiccatis in vmbra, & remotis vnguibus, vt iubet filius Mesuę, sed recentibus paratur. Id verò postea igni liquatum, linteoq̄ percolatum, mel rosatum colatum, vocatur, ad potiones, & alia medicamenta liquida paranda vtile. Rectius autem ex infusionis multiplicis rosarum recentium, & mellis pari mensura, in Serapij cōsistentiam, mel rosatum colatum coquunt nonnulli. Et quo plures sunt infusiones, eo valentius fit. Paratum autem mel rosatum vase vitreo, vel terreo vitreato excipitur, & soli exponitur, & tertio quoq̄ die mouetur, vt vndiquaq̄ incalescant, & diligenter obturentur.

Mel rosatum cum folijs, seu non colatum.
Mel rosatum colatum.

MEL ROSATVM ALIVD.

Efficacius,

LV.

Habet rosarum rubearum nondum explicatarum foliorū recentium contusorum, lib. duas. Coquuntur in aqua cœlestis lib. quatuor, vsq̄ ad quartę partis consumptionem. Expresso adduntur succı rosarum rubearum deputati, mellis optimi despumati, añ lib. tres. Percoquuntur ad iustam consistentiã.

MEL VIOLACEVM.

LVI.

Confert leuiter febricitantibus. refrigerat enim, & humectat. Fit, vt rosatum, estq̄ duplex colatum, & non colatum. Eius vsus frequentissimus est ad clysteres, quoties intestina detergenda, lubricanda, & refrigeranda. Sunt qui in eius confectioe accipiunt mellis optimi nec veteris libras tres. Florum violarum leniter desiccatarum, lib. vnam. Ponuntur in vase ad solem.

MEL ANACARDINVM.

LVII.

Memorıæ iacturam refarcit, labantes sensus refricat, obliuionem discutit, & mentem exacuit, morbis cerebri frigidis & humidis confert, nervorumq̄ resolutioni opitulatur. Fit hoc modo. Anacardiã recentia teruntur, & in aqua coquuntur, donec melliginem quandam in rubeo colore fuscã remittant. Ea aqua innatans aufertur, & reconditur. Quidam anacardiã recentia trita diebus septem in aceto macerata coquunt ad dimidias, & colant. Expressum melle ad spissitudinem coquunt. Alij mel Anacardinum vocant, in quo Anacardiã sunt condita, & seruantur. Quod certè ab omnibus parari potest: prius non nisi ab ijs, apud quos Anacardiã proueniunt.

MEL EMBLICORVM.

LVIII.

Bifariam fit. Vno modo, quando myrobalani emblici melle condiuntur, & seruantur. Alio, quando emblicorum decoctum ad mellis spissitudinem aut consistentiam reducitur.

b MEL

LIX.

FIt in hunc modum. Vuarum passarum intus purgatarum lib. quatuor, macerantur in aquæ lib. duodecim, horas viginti quatuor. Dein coquuntur, quoad tertia pars remanserit. Colatum ad mellis crassitiem recoquitur.

MEL MYRTINVM.

LX.

FIt ex succi myrtorum libra vna, & mellis libræ duabus, igne lento simul percoctis.

ANNOTATIO.

Nunc reliquum esset vt decocta subijceremus. Verum quum intelligam hæc nõ diu in corrupta posse conseruari, & præstare vt quiuis medicus pro re nata noua & affectui congruentia componat, non putauit esse faciendum vt in decoctis describendis non necessariam operam nauarem.

APPENDIX.

DE DECOCTIS.

Decocta noua faciendi.

DEcoctis per se vtimur, aut medicamentis quibusdam admiscemus, ad eorum compositionem, aut dissolutionem, vt facilius assumi possint. Decocta verò multa sunt in Mestræ antidotario, quæ hoc loco commemorare nihil attinet, quod perinde atq; alia decocta quæ à medicis pro morborum varietate parantur, confici soleant, & nos lib. 3. huius operis cap. 16. de ijs abundè agemus. Nos tria tantum subijciemus, quorum vsus in medicorum officinis frequens est.

DECOCTVM COMMVNIS CLYSTERIS.

Recipit betæ, maluæ, parietariæ, attriplicis, mercurialis, añ manipul. vnum. Decoquantur in sufficiente aquæ quantitate. Sunt qui adijciunt seminum anisi & fœniculi, añ drachmas duas.

DECOCTVM COMMVNE PVRGANTIBVS.

Decocta communia curantia.

Habet hordei integri, vnc. vnam. Prunorum numero xiiij. Passularum, vnciam vnam. Glycyrrhizæ rasæ, drach. tres. Violæ foliorum, manipulum vnum. Seminis anisi, drach. vnam, & dimidiam. Decoquantur vt præcedentia. Vocantur verò vtraq; decocta communia, quod nulli parti corporis, nec certo alicui humori sint destinata.

DECOCTVM PECTORALE.

Sic dictum quod commune alijs partibus non sit, sed pectori siue thoraci potius destinatum. Accipit hordei integri, vnc. vnam. Glycyrrhizæ rasæ, vnc. dimidiam. Adianti, capillum veneris vocant: hysopi, singulorum manipulum vnum. Ficuum, palmularum dactylorum uel emundatorum. Passularum nuculeatarum, sebestæ, singulorum numero sex. Florum violarũ, borraginis, vtriusq; pugillum vnum. Anisi, drach. duas. Decoquantur vt oportet. Vt erit maxime ad medicameta quæ in thoracis morbis curandis exhibentur dissoluenda.

DE PVLVERIBVS, ET SPECIEBVS,
SECTIO VNDECIMA.

PVLVIS PRO EPITHEMATE

cordis,

L.

Accipit